

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Γ' ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ & ΑΝΔΟΚΙΝΗΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: 4

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11**

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρῆ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μαθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας παραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 1.5-8, 1103b2-25

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθετοῦντες τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῆ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α) Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

- i. Η Παιδεία απαιτεί την προσοχή του νομοθέτη.
- ii. Επικρατεί σύγχυση σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς στόχους της Παιδείας της εποχής του Αριστοτέλη.
- iii. Ο Αριστοτέλης διακρίνει τα πολιτεύματα σε σωστά και λανθασμένα.
- iv. Όταν κάποιος χτίζει συνεχώς σπίτια θα γίνει αγαθός χτίστης.
- v. Ο διδάσκαλος είναι απαραίτητος για την κατάκτηση της αρετής.

Μονάδες 5

β) Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας με συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Μονάδες 5

2. Πώς ο φιλόσοφος συσχετίζει την Παιδεία με την πολιτική στο πρώτο απόσπασμα;

Μονάδες 10

3. Βρίσκετε αντιστοιχία μεταξύ των όσων αναφέρονται στο πρώτο και στο δεύτερο απόσπασμα; Ποιος ο ρόλος του δασκάλου;

Μονάδες 10

4. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως «**Σωστές**» ή «**Λανθασμένες**»:

- i. Η φιλία, κατά τον Αριστοτέλη, αποτελούσε την ύψιστη αξία.
- ii. Ο Δημόκριτος υποστήριζε ότι ούτε ο ήλιος δεν μπορεί να υπερβεί τα μέτρα μέσα στα οποία κινείται.
- iii. Η αρετή, κατά τον Αριστοτέλη, σχετίζεται άμεσα με την ευδαιμονία που προκύπτει από την ενάρετη δράση.
- iv. Ο Αριστοτέλης στο τέλος των *Ηθικών Νικομαχείων* εξαγγέλλει το θέμα των *Πολιτικών*.
- v. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις έχει διαφορετική σημασία από τη νεοελληνική λέξη κράτος.

Μονάδες 10

5. α) Να γράψετε από ένα ανώνυμο στην Αρχαία Ελληνική για καθεμιά από τις επόμενες λέξεις των κειμένων: κοινήν, φανερόν, τὸν ἄριστον, εἴληφε, εὐλόγως.

Μονάδες 5

β) Να βρείτε στα κείμενα ετυμολογικά συγγενείς λέξεις με τις επόμενες: συκοφάντης, λαβίδα, περιουσία, κατάφωρος, σχολείο.

Μονάδες 5

6. Αφού μελετήσετε το παράλληλο κείμενο από τα *Πολιτικά* (Γ 7, 1-3/5) του Αριστοτέλη, να σχολιάσετε τη φράση «καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης».

Ύστερα από όσα είπαμε, δίνοντας όλες τις απαραίτητες εξηγήσεις για τα θέματα που μας απασχόλησαν, σειρά στη διερεύνησή μας έχει τώρα το θέμα των πολιτευμάτων, να δούμε πόσα είναι και ποια η φύση του καθενός τους. Και πρώτα, βέβαια, τα ορθά. γιατί οι παρεκκλίσεις και οι διαστρεβλώσεις θα γίνουν 12 φανερές μόλις θα έχουν καθοριστεί τα ορθά πολιτεύματα. Επειδή, όταν λέμε «πολίτευμα», εννοούμε την «αρχή, το σώμα δηλαδή που ασκεί τη διακυβέρνηση στην πόλη», και επειδή η «κυβέρνηση» είναι η ύψιστη αρχή στις πόλεις, αναγκαστικά η ύψιστη αρχή θα είναι ή ένα μόνο άτομο ή λίγα άτομα ή το σύνολο των πολιτών. Όταν λοιπόν ο ένας ή οι λίγοι ή το πλήθος ολόκληρο ασκούν την εξουσία για την εξυπηρέτηση του κοινού συμφέροντος, αυτά τα πολιτεύματα δεν μπορεί παρά να είναι ορθά· όταν, αντίθετα, η εξουσία ασκείται για την εξυπηρέτηση του ιδιαίτερου συμφέροντος είτε του ενός είτε των λίγων είτε του πλήθους, τα πολιτεύματα αυτά είναι παρεκκλίσεις και διαστρεβλώσεις των ορθών. [...] Παρεκκλίσεις και διαστρεβλώσεις των πολιτευμάτων που αναφέραμε είναι: της βασιλείας η «τυραννία», της αριστοκρατίας

η «ολιγαρχία», της πολιτείας η «δημοκρατία». Η τυραννία είναι, πράγματι, μια μοναρχία που υπηρετεί το συμφέρον του μονάρχη, η ολιγαρχία υπηρετεί το συμφέρον των πλουσίων και η δημοκρατία το συμφέρον των απόρων, κανένα όμως από τα πολιτεύματα αυτά δεν υπηρετεί το συμφέρον του συνόλου των πολιτών.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ἀνδοκίδου, περί τῶν Μυστηρίων

Στην Πίστιν ο Ανδοκίδης προσπάθησε να αποδείξει ότι το ψήφισμα του Ισοτιμίδη στο οποίο βασίστηκε η κατηγορία με την οποία οδηγήθηκε στην παρούσα δίκη, είχε καταργηθεί και ήταν άκυρο. Αφού ανασκεύασε τις υπόλοιπες κατηγορίες και αποκάλυψε τα αληθινά κίνητρα των κατηγορουμένων, φτάνει στον Επίλογο του λόγου του:

Καί μὲν τάδε ὑμῖν ἄξιον (ἐστί) ἐνθυμηθῆναι, ὧ ἄνδρες, ὅτι νῦν πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἄνδρες ἄριστοι καί εὐβουλότατοι δοκεῖτε γεγενῆσθαι, οὐκ ἐπὶ τιμωρίαν τραπόμενοι τῶν γεγενημένων, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίαν τῆς πόλεως καί ὁμόνοιαν τῶν πολιτῶν. Συμφοραὶ μὲν καί ἄλλοις πολλοῖς ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους ἢ καί ἡμῖν. Τό δέ τας γενομένας διαφορὰς πρὸς ἀλλήλους θέσθαι καλῶς, τοῦτ' εἰκότως δοκεῖ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καί σωφρόνων ἔργον εἶναι. Ἐπειδὴ τοίνυν παρὰ πάντων ὁμολογουμένως ταῦθ' ὑμῖν ὑπάρχει. Καί εἰ τίς φίλος τυγχάνει ὧν καί εἰ τίς ἐχθρός, μὴ μεταγνώτε, μηδὲ βούλεσθε τὴν πόλιν ἀποστερηῆσαι ταύτης τῆς δόξης, μηδὲ αὐτοῖ δοκεῖν τύχη ταῦτα μᾶλλον ἢ γνώμη ψιφήσασθαι.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Καί μὲν δὴ καί τάδε ... ἔργον εἶναι»: Να αποδώσετε στη νεοελληνική το απόσπασμα.

Μονάδες 10

B2. Τι θέλει να υπενθυμίσει ο ρήτορας στους Αθηναίους;

Μονάδες 10

B2. α. Να εντοπίσετε τρία ουσιαστικά της Γ' κλίσης και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του αντίθετου αριθμού.

B2. β. Να βρείτε τρεις αντωνυμίες στο κείμενο και να τις κλίνετε στον αριθμό που βρίσκονται.

B2. γ. έγένοντο, ψηφίσασθαι: Να αντικατασταθούν εγκλιτικά στον χρόνο που βρίσκονται στο β' ενικό πρόσωπο.

B2. δ. γεγενήσθαι, εἶναι: Να αντικαταστήσετε χρονικά τα απαρέμφата.

Μονάδες 10

B5. α. Να εντοπίσετε τέσσερα απαρέμφата στο κείμενο και να αναγνωρίσετε: Το συντακτικό ρόλο τους, το είδος τους και την ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

B5. β. Να εντοπίσετε μία ονοματική δευτερεύουσα στο κείμενο και να την αναγνωρίσετε πλήρως.

Μονάδες 10

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!